

Κείμενο 1

Διαβάζουμε εφημερίδες;

Η Βενετία Αποστολίδου είναι καθηγήτρια Λογοτεχνικής Εκπαίδευσης στο ΠΤΔΕ του ΑΠΘ. Το κείμενό της, το οποίο διασκευάστηκε για τις ανάγκες της εξέτασης, δημοσιεύθηκε στο ηλεκτρονικό περιοδικό «Ο Αναγνώστης»: <https://www.oanagnostis.gr/diavazoume-efimerides>.

Η ανάγνωση εφημερίδων δεν εντάσσεται στις ευγενείς και απαιτητικές αναγνώσεις, αλλά στις ταπεινές, καθημερινές ασχολίες ανθρώπων όλων των κοινωνικών τάξεων και των μορφωτικών επιπέδων. Χρησιμοποιώ, καταχρηστικά και αυθαίρετα, ενεστώτα τη στιγμή που όλοι ξέρουμε πως σήμερα η ανάγνωση εφημερίδων έχει περιοριστεί πολύ, η ηλεκτρονική δημοσιογραφία, οι διαδικτυακοί ενημερωτικοί ιστότοποι, τα μπλογκς αποτελούν τη βασική πηγή ενημέρωσης, μαζί με την τηλεόραση βέβαια, για εκατομμύρια ανθρώπους. Παρόλα αυτά, εφημερίδες υπάρχουν ακόμη, σε έντυπη και ψηφιοποιημένη (πανομοιότυπη με την έντυπη) μορφή, και σήμερα θα ήθελα να μιλήσω γι' αυτές.

Διαβάζω εφημερίδα συστηματικά από δεκατεσσάρων χρόνων. Η ανακάλυψή της συνόδευε στην ουσία την ανακάλυψη του κόσμου, της κοινωνίας και της πολιτικής σε μια πορεία προς την ενηλικίωση. Την ξεκοκάλιζα, διατρέχοντας τα πάντα, το πολιτικό ρεπορτάζ, τις επιφυλλίδες, τις γελοιογραφίες, το πολιτικό κους κους, τα πολιτιστικά, κυρίως θέατρο, σινεμά, βιβλίο, τα κοινωνικά, τις συνεντεύξεις. Μόνο τα οικονομικά δεν διάβαζα έως την κρίση, ώσπου κατέληξα σήμερα να διαβάζω μέχρι και τα νέα των επιχειρήσεων. Τι μου έδινε αυτή η ανάγνωση που είχε γίνει οπωσδήποτε εθισμός; Μα μια αίσθηση της ζωντανής πραγματικότητας, την αίσθηση της συμμετοχής στο πολιτικό και κοινωνικό γίνεσθαι. Με βοηθούσε να διαμορφώσω απόψεις, ενώ μια εξίσου ισχυρή αποκάλυψη ήταν, όταν διαπίστωσα ότι μια μόνο εφημερίδα δεν αρκεί διότι δίνει μια όψη της πραγματικότητας, από ορισμένη οπτική γωνία. Κυρίως η εφημερίδα με βοηθούσε να κάνω επιλογές: ποια ταινία να δω, ποιο βιβλίο να διαβάσω, σε ποια θεατρική παράσταση να πάω, κανένας δε μπορούσε να με επηρεάσει περισσότερο στις επιλογές από τις κριτικές στήλες που εμπιστευόμουν. Η ανάγνωση της εφημερίδας για μένα και άλλους ανθρώπους της γενιάς μου ήταν βασικός μοχλός της ανάγνωσης συνολικά, καθώς μας οδηγούσε σε άλλες αναγνώσεις.

Ποια είναι σήμερα η σχέση των νέων με τις εφημερίδες; Όταν μιλούμε στο μάθημα για το πώς μπορούν να ενημερώνονται για βιβλία οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί, διαπιστώνω ότι δεν γνωρίζουν καν ότι οι εφημερίδες έχουν ένθετα για το βιβλίο. Όταν μιλούμε για άλλα αναγνωστικά υλικά που χρειάζεται ένα σύγχρονο μάθημα (που δε μπορεί να εξαντλείται μόνο στο σχολικό βιβλίο) διαπιστώνω ότι δεν γνωρίζουν τη δομή μιας εφημερίδας, τα είδη

των κειμένων που περιλαμβάνει. Είναι μεγάλη απώλεια για την καλλιέργεια του γραμματισμού το γεγονός ότι ποτέ δεν μπήκαν οι εφημερίδες στο σχολείο.

Κείμενο 2

Ένα παιδί μετράει τ' άστρα

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μενέλαου Λουντέμη «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα», εκδόσεις Δίφρος, 1956.

—Μπρε! κάνει ο γέρος σα βρεθήκανε στο φως. Αμ, εσύ είσαι παλικαράκι. Πώς είπες πως σε λένε;

—Μέλιο...

—Να όνομα! Να το χαιρέσαι, φως μου. Εγώ είμαι ο μπάρμπαρ σου ο Ανέστης. Από δω είναι η θεια σου η Αρετή. Κάτσε. Εδώ, εδώ, στο σοφρά. Έτσι. Ωχ! Έτσι ντροπιάρης είσαι; Αμ, θα πεθάνεις της πείνας! [...] Για το Γυμνάσιο δεν ήρτες; Το κατάλαβα. Είδες που σ' το 'λεγα, γριά;... Λοιπόν;

—Θα δώσω εξετάσεις..., είπε το παιδί. Όλο το καλοκαίρι δούλευα, και το χειμώνα... Και τώρα ήρτα για τις εξετάσεις. Έβαλα στην άκρη λίγα για τα βιβλία μου, και για το νοίκι, θα τρώω λίγο, μια φορά τη μέρα.

—Πολύ ακριβά, μικρό μου, τ' αγοράζεις τα γράμματα. Και τι έχεις σκοπό να τα κάνεις;

Ο Μέλιος εδώ τα 'χασε. Τι να τα κάνει; Ρωτάς; Να...Τα ήθελε! Δεν μπορούσε να κάνει χωρίς αυτά. Να, τα λαχταρούσε, έτσι... σαν το ψωμί, πώς το λένε;

—Τα θέλω... για... να διαβάζω βιβλία, είπε μόνο.

—Ε, καλά, έμαθες να διαβάζεις. Ύστερα! Τι κέρδος θα έχεις;

—Θέλω να φύγω απ' τα γελάδια. Να μπορώ να φορώ παστρικά ρούχα. Να γράφω και γράμματα, στρογγυλά σαν του δασκάλου. Και να μπορώ να μιλώ καλά. Να μη με περιγελάνε... Ύστερα θέλω να μάθω και κάτι μυστικά που έχουνε τα βιβλία, για να μπορώ να τα λέω και στους άλλους.

—Γι' αυτό μοναχά τα θέλεις;

—Λένε πως... άμα δεν ξέρεις γράμματα, είσαι στραβός.

—Ε, εσύ είσαι;

—Δεν ξέρω. Μπορεί και να είμαι...

—Δεν τα βλέπεις όλα όσα είναι μπροστά σου;

—Τα βλέπω. Μα μπορεί να είναι κι άλλα και να μην τα βλέπω. Και να τα δω μεθαύριο, που θα μάθω γράμματα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60-70 λέξεις να εκθέσεις τη σχέση που έχει, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η συντάκτρια με την εφημερίδα και για ποιους λόγους.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια χρησιμοποιεί συχνά ερωτήματα στο κείμενό της. Να τα εντοπίσεις και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στην οργάνωση του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιο ρηματικό πρόσωπο επιλέγει η συντάκτρια στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Πώς συνδέεται η συγκεκριμένη επιλογή, κατά τη γνώμη σου, με την πρόθεση της συντάκτριας σε αυτό το σημείο (μονάδες 10);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στάσεις απέναντι στη μόρφωση αναδεικνύονται μέσα από τον διάλογο του γερο-Ανέστη με τον Μέλιο; Ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σου δημιουργούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 -150 λέξεις, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15